

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklinska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism na sprejemanje. Iskajo vsak četrti. Naročnina letno 60 din. za tiskarstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Ogledi po ceniku in dogovoru, davek poseba. Pošt. zbir. št. 11.153. Telefon 4586

Petdeset let dela zdrženega slovenskega učiteljstva

Učiteljska organizacija v Sloveniji beleži letos dva važna jubileja, ki smo jima dolžni posvetiti posebno pozornost, da vsaj bežno spoznamo zgodovinski razvoj učiteljskega stanu in njegovo društveno življenje. 70letnico osnovanja prvega učiteljskega društva smo že v listu omenili; te dni pa mineva 50 let od ustanovitve »Zaveze slovenskih učiteljskih društev«. Na dnevnem redu letošnje banovinske skupščine bo tudi proslava tega jubileja, a kot kronisti ga omenjamo že danes.

Čeprav segajo predpriprave za snovanje »Zaveze slovenskih učiteljskih društev« v leto 1888., vendar je bil sklican ustanovni občni zbor šele 22. in 23. aprila 1889. Pet desetletij torej mineva od onega dne, ko se je v Ljubljani zbralo 48 delegatov 18 včlanjenih učiteljskih društev iz bivše Kranjske, Primorske, Štajerske in Koroške, da osnujejo močno zvezo, ki bo laže in uspešneje delovala za skupne interese učiteljskega stanu.

Ta občni zbor je postavil trdne temelje močni slovenski učiteljski organizaciji, ki je postala osnovna celica združenega smotnega dela za učiteljski stan, šolo, mladino in narod. Učiteljstvo, že pred petdesetimi leti pristočno združeno, si je v svoji organizaciji postavilo obširen in točen program usmeritve svojega udejstvovanja. Dosledno in sistematično izvajanje in spopolnjevanje tega programa na stanovsko-političnem, pedagoškem, stanovsko-gospodarskem in socialnem polju je rodilo lepe uspehe, ki jih danes po petdesetih letih prav lahko ocenimo, ker so nam vsem prav dobro znani.

Svrha »Zaveze« je v njenih prvih pravih, sprejetih na omenjenem obnem zboru, označena kot združitev vseh na Spodnjem Štajerskem, Kranjskem, Primorskem in Koroškem že osnovanih in v bodoče se osnujočih učiteljskih društev, da

a) pospešujejo duševne in materialne interese slovenskega učiteljstva;

b) v pedagoškem in didaktičnem delovanju dosežejo edinstvo in

c) teže za vsem, kar zamore slovensko šolstvo povzdigniti.

Kako nujno potrebno je bilo v tistem času stremenje, dvigniti ugled učiteljskega stanu in mu zagotoviti zadostne dohodke za stan primerno življenje, nam priča na ustanovnem obnem zboru iznečena ugotovitev, da je prejemal učitelj slabšo plačo nego finančni stražnik, ki je imel tudi brezplačno obleko in stanovanje. Upravičenost postaviti skrb za moralne in materialne interese na prvo mesto pravil je bila povsem utemeljena. In stanovski tisk — najprej »Popotnik«, a nato »Učiteljski tovariš« kot glasilo Zaveze — je ves čas obstoja učiteljske organizacije skrbno naglašal nujno potrebo realizacije te zahteve. Doseženi so bili uspehi, a pojavljale so se nove potrebe.

Dvigniti raven slovenskega šolstva, je bila potreba, ki jo je učiteljstvo že takrat spoznalo, in ji je organizacija ves čas svojega obstoja posvečala največjo pozornost. Ko je bil določen »Učiteljski tovariš« za glasilo Zaveze, je postal »Popotnik« njeno pedagoško glasilo. Čeprav sta bila oba lista v početku namenjena stanovsko-političnim in pedagoško-didaktičnim vprašanjem, vendar je »Popotnik« kot izključno pedagoški list morda največ pripomogel, da se je šolska reforma od prvih primitivnih početkov preko Herbartovih formalnih stopenj povzpela do najmodernejših pedagoških stremenj in postavila slovensko šolstvo na današnjo višino. In tudi to je uspeh organiziranega dela, ki so mu bili v oporo nešteti tečaj, prirejeni po Zavezi že tudi v predvojni dobi, Slovenska šolska matica in pozneje osnovana pedagoška društva.

Težnja za vsem, kar zamore povzdigniti slovensko šolstvo, se je v teku petdesetih let izražala v tem, da je učiteljska organizacija skrbela za razvoj mladinske književnosti. »Zvonček«, »Knjižnica za mladino«, »Mladinska knjižnica«, »Jan Legova knjižnica«, vse edicije Zaveze slovenskih učiteljskih društev, vse to so bili le predhodniki »Mladinske matice« in »Našega roda«, kar nam dokazuje, da je učiteljska organizacija v tem pogledu povsem uspešna in ji gre velika zasluga za visoki dvig slovenske mladinske književnosti.

Posebni odseki so imeli nalogo baviti se z vprašanjem pravičnega razvoja meščanskega, obrtnega in trgoveškega nadaljevalnega šolstva. Petdesetletno prizadevanje učiteljstva v lastni stanovski organizaciji se tudi tu zrcali v taki luči, da lahko s ponosom zremo na svoje starejše tovariše, pionirje, ki so prvi orali ledino, po katere sadovih posegajo drugi.

Velika je bila skrb učiteljstva za dobre učne knjige, učne pripomočke in za pomožne učbenike, ki je prihajala od pravega izraza ravno v stremljenju organiziranega učiteljstva, da dvigne slovensko šolstvo. Morda ni

Delo za Jugoslavijo

Cas, kakršnega trenutno preživljamo in kakršen je lahko usoden za večje skupnosti in še posebno za posameznika, je zarezal globoko brazdo v naše dejanje in nehanje, podčrtal dobrine, katere posedujemo, ter nasprotno krepko nakazal zlo, ki nam preti, ako bi ostali malodušni ter vsaj v sebi ne pretrgali z razpoloženjem predzadnjih dni. Zavedajo se morebitnega notranjega razkroja, ki bi ga spočela naša malodušnost, lahko gledamo na našem narodnem telesu grde, ogabne tvore, polne kužnih bacilov, ki jim je dajalo naše narodno telo skozi dvajset let na razpolago svoje zdrave sokove, da so danes v svojem razkroševalnem procesu tem silnejši. V dobi, ko se je življenje tako zasukalo, da ni niti zdravo odrezati te grde, ogabne, gnojne tvore (s pomočjo katerih pa se telo vendarle čisti), se mora telo pač tako braniti, kakor je ravno mogoče. A to je: s podvojenim vztrajnostjo zdravih udov, z nesebično, dosledno, železno vero v plačilo za dobro in kazen za zločine, z neprestanim naporom zgraditi domačo hišo v varno zavetišče, doseči najvišji ideal posameznika in celote: očuvati zlato svobodo!

Slovensko in jugoslovansko šolstvo stoji pred novimi ogromnimi nalogami. Ledina, ki jo je predelalo v boljše prst prvo dvajsetletje, je že obrodila. Generacija, ki danes nastopa pot čuvarja Jugoslavije, se je šolala v svobodi ter je pozitivno nacionalno vzgojena, da razume čas in ve, kje je nje mesto. Mladina stopa v ospredje, da v odločilnem trenutku prevzame vodilna mesta, dotlej pa da

v miru in zatišju izbije boj s samim seboj ter se izkristalizira. Dvajset let je šolanje in sploh celotna vzgoja izoblikovala v njej eno edino podobo: Jugoslavijo!

Tako jasno zavest potrebe po demokratični — svobodni Jugoslaviji, kakršno je sprožil naš čas, je razumeti kot potrebo po življenju. Kdor tega noče razumeti, je odmrli našemu rodu. Dviganje samozvesti, okrepitev narodnega ponosa naj odstrani vse odmrle in kvarne poganjke plemenitega narodnega telesa. Delo v šoli in izven nje je treba postoteriti, in če kdaj, je treba posebno v današnjih dneh učiteljskemu delu dati naslov: pionirstvo!

Slovenski učitelj, oplojen s plemenitim idealom Jugoslavije, ki edina je in bo vseh Južnih Slovanov najsilnejša obramba, bo v sklopu z zavedno kmetsko mladino, z zavednim delavstvom ter pridnim slovenskim šolskim naraščajem vendarle izvedel to, kar je danes in tudi v bodočnosti potrebno. Tvor, ki so se pokazali tu in tam, so glasni opomin, da naše notranje delo še ni dovršeno in da ni časa za mirovanje.

Gotovo je, da moramo vso pozornost posvetiti povzdigi naše narodne zavesti in ponosa in kjer je še ni, usaditi ter utrditi vero v trajnost naše svobode. Delo nam bo olajšano z dejansko podporo ljudstvu posebno tam, kjer je najbolj ogroženo. Vsako delo pa je treba usmeriti samo v korist celote, ker le tako delo bo rodilo sigurne uspehe.

P.

Maksimalno število učencev

Pred kratkim sem govoril z nekim delavcem, ki se je vrnil za daljši čas z družino iz Francije. Otroka je poslal v našo šolo. Večkrat je prišel povpraševati, kako se uči in kako napreduje njegov otrok. Povedal mi je, da mu je doma pripovedoval, da ni vsak dan vprašan. Oče mi je povedal, da je bil v francoski šoli vprašan dnevno, ter mi ob tej priliki tudi priznal, da je bilo to tam mogoče, ker je bilo maksimalno število učencev 35. Običajno pa jih v razredu ni niti toliko, temveč le 25—30.

Nehote sem se spomnil prilik v naših šolah, kjer so razredi prenatrpani ter trpi mladina duševno in telesno budo. Naši razredi so mali, v starih šolah večkrat vlažni in nezdruvi. Take higienične prilike zelo kvarno vplivajo na telesni razvoj nežnih otrok, posebno še, če je v teh nezdruvih prostorih preveč otrok. V zimskem času, ko so prostori zakurjeni, je zrak tako rekoč nasičen s plini, hlapi in CO₂. Pomisliti moramo, da povzroča toplota izhlapevanje vlage iz starih sten in nagnitega vlažnega lesa. K temu pridejo še hlapi, ki prihajajo iz smrdljivih, neočiščenih in vlažnih oblek ter obutve otrok. V razredu imamo učence, ki služijo pri premožnejših kmetih ter spijo v hlevih, da kar zaudarja okrog njih. Vlažne potne nogavice in čevlji še povečajo neznosni smrad. Z izdihavanjem CO₂ se zrak kvari, ter je strup za pljuča učencev ter učitelja. Večkrat sem ob takih prilikah mislil na vse tiste, ki s takim zavidanjem in omalovaževanjem govorijo o prijetnosti in lahkoti našega poklica, češ da imamo dnevno komaj par ur dela, potem pa smo prosti. Nikdo od teh pa ne pomisli, v kakšnih nezdruvih prostorih zapravlja učiteljstvo svoje zdravje. Ni čuda, da podleže toliko mladih ljudi jetiki in drugim boleznim. Dnevno lahko čitamo v časopisih, kako padajo žrtve »v svet svoje mladosti«. Samo prestejte jih v letošnjem letu! Z učiteljstvom vred trpi mladina, ki je v posebni meri poudvržena v nežni mladosti jetiki in pljučnim boleznim.

Naše ljudstvo se zaveda pogubonosti nezdruvih učnih prostorov in z veseljem žrtvuje ogromne zneske za zdrave in sončne učilnice, toda povsod ni tako! Upajmo, da bo tudi tja prodrlo spoznanje, da je zdrav učni

bila ta skrb poslednji vzrok, da se je odločila ustanovitev Učiteljske tiskarne.

Petdeset let je le kratka doba, vendar pomena v razvoju slovenskega učiteljstva zelo mnogo. Le tesni povezanosti učiteljskih društev je pripisovati, da si je moglo učiteljstvo zgraditi tako močne ustanove, kot so Učiteljska tiskarna, Učiteljska samopomoč, učiteljski domovi v Ljubljani, Mariboru, Rogški Slatini, Dom učiteljic, Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani, Učiteljska gospodarska in kreditna druga v Celju, Samopomoč učiteljskih otrok itd.

Začeto delo je od leta do leta rodilo nove potrebe, a obseg tega dela je povzročal snovanje raznih odsekov, ki so s svojim marljivim deljenjem delovanjem v raznih smereh pripomogli do najlepših uspehov.

Petdeset let organiziranega učiteljskega dela je za nami. — Uspehov je mnogo — niso še popolni — toda pred nami je še bodočnost.

dom pogoj za zdravstven napredek naše mladine in za veselejšo delo učiteljstva.

Ker se je mnogo šol razširilo, primanjkuje skoro na vsaki šoli učilnic. Celo nove šole so bile grajene, ne da bi se zadostno upošteval naraven prirastek učencev. Koliko šol je v naši ožji domovini, kjer se vrše v enem, dveh ali celo vseh razredih pouk dopoldne od 8 do 11 in popoldne od 1 do 4. V tem kratkem času se razredi ne morejo dovolj prezračiti in otrokom primanjkuje sveži zrak. V razredu je preveč otrok, 60, 70, 80 ali celo več. Zaradi prevelikega števila učencev in zaradi nezdruvih in malih razredov, trpe otroci ne le na telesnem, temveč tudi duševnem razvoju. Ni mi treba pojasnjevati, da zahteva moderna pedagogika individualno poučevanje. Individualno delo je potrebno pri vsem šolskem delu. Učitelj se more posvetiti vsakemu otroku edino, če ima dovolj

Največja krivica — nestalnost!

Odkar stoji naše politično življenje v izrednih ali nenormalnih okoliščinah, stoji tudi državni nameščenec, več ali manj z vso državo upravo vred, v nekem tesnem pričakovanju nečesa posebnega. Morda je to ustaljeni razmer, ki se sedaj stalno spreminjajo. Gotovo je, da naše življenje ne pozna stalnosti, in da je bistvo vsega našega pričakovanja neko neutolajljivo hrepenenje po ustalitvi razmer, skratka, po ustalitvi življenja samega. Prepričani smo lahko, da se razmere med narodom ne bodo prej uredile, dokler ne bo državnemu nameščencu v interesu države določen kot njegov pravi delokrog, služba narodu, ne pa kakšne trenutne vladajoči politični organizaciji, strankarskim interesom ali celo posamezni osebi. Neizpodbitno dejstvo je, da je narod večni, posamezni režimi brez korenin v narodu pa muhe enodnevnice, da ne govorimo o ubogih in klavnih postavah »zlostnih vitezov«, ki so, recimo, še včeraj igrali nezasišano »važno« in za državo »odločilno« vlogo, danes pa ljudstvo gleda nanje z vsem prezirom in zaničevanjem. Kolikor pa narodu ni več od prezira in zaničevanja, pa je poln zasmehovanja, istovetenja posameznikov z državno mislijo, na katere račun se je pri nas tako rado grešilo. Da je državni nameščenec, služeč posameznikom ali stranki, izgubil stike z narodom, ni prav nič čudnega, a kot kvarno posledico tega moramo smatrati dejstvo, da se pri malem človeku pojavlja težnja po prilagoditvi vsakršni situaciji.

Državni uradnik kot činitelj države in izvrševalec volje državne oblasti mora biti mož na svojem mestu, biti mora osebnost! To pa je mogoče doseči v prvi vrsti na ta način, da država svojemu uslužbencu potrebno stalnost, ki bi mu omogočila svobodno razpolagati s svojimi državljanskimi pravicami. S stalnostjo bi izginil nad glavo državnega, odnosno javnega nameščenca tisti Damoklejev meč, ki mu je stalno grozil, da ga uniči, če bi se ne uklonil diktatu nekaterih poedincev.

Da učiteljska organizacija, posebno slovensko učiteljstvo, vedno ponavlja zahtevo o stalnosti na službenem mestu, ni slučaj, temveč resnična potreba našega dela med narodom, v šoli in izven nje. Čas, ki ga preživ-

VSEBINA:

Petdeset let dela združenega slovenskega učiteljstva. — Delo za Jugoslavijo. — Maksimalno število učencev. — Največja krivica — nestalnost. — Predlogi za ureditev učnega načrta. — † Leopoldu Furlaniju v spomin. — LISTEK: Martina Kačurja poslednja pot. — Splošne vesti. Osebnostne zadeve. Kaj vse pišejo. Učiteljski pravnik. Naša gospodarska organizacija. Mladinska matica. Učiteljska tiskarna. Šolski radio. Stanovska organizacija JUU. Novosti na knjižnem trgu.

V imenu Nj. Veličanstva kralja Petra II., z ukazom kraljevih namestnikov in na predlog ministra prosvete je postavljen za direktorja realne gimnazije v Šibeniku gospod ILIJA MARIČIĆ, dosedanji načelnik oddelka za narodne šole v ministrstvu prosvete. Danes, 19. aprila, je napoten gosp. Maričić na novo službeno mesto.

Časa, če ima malo, t. j. primerno število učencev, Zdravstveni in pedagoški principi zahtevajo, da se maksimira število učencev v oddelku. Poudariti moram, da je v interesu napredka, da se teh določb striktno držijo vsi prosvetni faktorji, od najnižjega do najvišjega.

§ 30. finančnega zakona za l. 1933./34. je povišal število učencev na 65. Ta ukrep je bil napravljen v letih najhujše gospodarske depresije ter je glede na težko finančno stanje države opravičljiv. Danes je državno gospodarstvo na boljšem, saj je od tistih dob proračun za 3 milijarde višji. Glede na to pričakujemo, da bodo merodajni faktorji upoštevali tehtne zdravstvene in higienske razloge ter ukinili § 30. fin. zakona iz l. 1933./34. Z ukinitvijo § 30. finančnega zakona bi stopil v veljavo zopet § 51. zakona o ljudskih šolah iz l. 1929., ki določa

»oddelek z enim razredom ne more imeti nad 50, z več razredi pa nad 40 učencev. Kadar se število poveča, se oddelek deli«.

Naša organizacija je v predlogu za fin. zakon za l. 1939./40. predlagala, da se upošteva zopet § 51. zakona o ljudskih šolah, t. j., da ne sme biti v enem oddelku več kot 50 oz. 40 učencev. S tem določilom, bi se zmanjšala prenatrpanost razredov ter bi se učenci vsaj deloma učili v ugodnejših zdravstvenih okoliščinah. Prav tako bi se z manjšim številom učencev lahko učitelj bolj posvetil vsakemu posameznemu učencu ter bi bil uspeh večji, boljši in trajnejši.

Zdravje in pedagoški napredek slovenske mladine in naroda zahteva, da se maksimira število učencev, kakor to določa § 51. zak. o ljudskih šolah ter da se zgradi dovolj velikih, zračnih in sončnih učilnic.

-a-

ljamo, že sam na sebi krha živce še tako močnemu poedincu, zato smatramo, da je prav sedaj čas, da odločujoči činitelji uvidijo upravičenost naših teženj in zahtev po stalnosti.

Država je brez dvoma na stalnosti uradništva, odnosno nameščenstva zelo zainteresirana. Da prednjači v tem učitelstvu, ni treba posebej poudarjati. Učiteljstvo živi v po-deželju, v zadnji gorski vasi. Na polju prosvete in vzgoje širokih plasti naroda zastopa oblast in utrjuje državljansko zavest. Trdnost državne zgradbe ustvarja pozitivna zavest državljanov, od prvega do zadnjega, a za njo je treba žrtvovati vse. Učiteljstvo žrtvuje mnogo, a za uspehe mu je potrebna stalnost.

Stalnost je potreba države, a nestalnost je treba kot glavno krivico prejšnjih režimov nasproti uradništvu čimprej likvidirati!

Predlogi za ureditev učnega načrta

Z ozirom na nujnost boljše ureditve učnih načrtov za narodne šole, je sklicalo 25. marca t. l. Pedagoško društvo v Ljubljani širši sestanek, na katerem je razpravljalo o tem vprašanju. Za osnovo se je vzel predlog pedag. vodje ljubljanske poskusne šole g. R. Koblice, ozir. resolucija, ki so jo sprejela učiteljska društva na svojem skupnem jubilejnem zborovanju v Ljubljani dne 11. februarja t. l.

Navzoči so se zedinili v sledečih sklepih: 1. Delitev narodnih šol v višje in nižje narodne šole naj odpade. Mesto tega naj dobi vsaka narodna šola enoten naziv »narodna šola«, brez ozira na to, koliko učnih moči poučuje na šoli. Za napredovanje in administrativno upoštevanje spričeval naj se šteje samo z uspehom predelana učna snov v vsakem šolskem letu kot posebnem razredu. Kdor je n. pr. z uspehom predelal učno snov, predpisano za 3. (4., 5. ali kako drugo) šolsko leto je dovršil 3. (4., 5. ali kak drug) razred.

2. Tehnična učna snov naj se predpiše za vsako šolsko leto (razred) posebej in točno ter naj velja za vse šole v državi. Za ostalo učno snov naj se dade samo smernice za sestavo podrobnih učnih načrtov, ki jih naj sestavijo potem krajevni učiteljski zbori na vsaki šoli. Nadzorniki pa naj potem te podrobne učne načrte končno odobro. Snov v teh podrobnih učnih načrtih naj se prilagodi potrebam kraja po načelu domorodnosti.

3. Vse olajšave, ki so predvidene glede obiskovanja šol v §§ 11. in 12. zakona o narodnih šolah, naj se ukinejo, in sicer zato, da se prepreči izrabljanje mladine (mladinska zaščita) in ker to zahtevajo naraščajoče kulturne potrebe naroda.

4. Dosedanja predmetna razdelitev naj se ukine. Mesto te naj se poučujejo in redujejo sledeči predmeti:

a) narodni jezik, ki se naj poučuje najmanj 6 ur tedensko;

b) domoznanstvo, ki naj obsega dosedanje snovi iz zemljepisa in zgodovine;

c) nauk o prirodi, ki naj združuje dosedanje predmete: praktična gospodarska znanja, higieno, priropis in prirodoslovje ter gospodarstvo;

č) računstvo in geometrija, skupno kot en predmet;

d) risanje, petje, telovadba in lepomiselnost v prvih štirih (ali vsaj dveh) letih poučuje skupno z drugimi predmeti v strnjeno, pozneje se naj pa uče predmetno. Lepomiselnost naj pozneje odpade.

5. Ves pouk naj se vrši samo v materinščini.

Ker vprašanje s tem še ni izčrpano, bo sledilo temu prvemu sestanku še več drugih, na katerih se bo razpravljalo o minimalni tehnični učni snovi, ki bi jo bilo treba predpisati za vse šole. O poteku nadaljnjih razpravljanih bomo še poročali.

-0-

† Leopoldu Furlaniju v spomin

V sredo po Veliki noči je vzel za večno od nas slovo eden najstarejših stanovskih tovarišev, Furlani Leopold, v 85. letu svojega življenja.

Pokojni, goriški rojak, je zagledal luč sveta v lepi plodni Vipavski dolini v Rihembergu 1854. Po dovršitvi osnovne in nekaj razredov srednje šole, si je izbral učiteljski poklic ter prešel na koprsko učiteljsko, ktero je dovršil 1877. leta.

Kot učitelj se je z vso vnemo in veseljem posvetil napredku šole in kulturnemu in prosvetnemu napredku naroda v sončni in lepi Goriški. Po kratkem službovanju v Kamnjah in Šmarjah je dobil mesto nadučitelja v St. Andrežu pri Gorici. Lepi, južni plodnostni kraj s pogledom na Furlansko ravnino onkraj Soče in na vinorodna Brda, ga je še bolj spodbujal k neumornemu delu, ki je bilo v tedanjem, njegovem mladostnem času še toliko napornejše, ker je bilo treba med narodom orati še zelo trdo ledino na šolskem, kakor tudi na gospodarskem in prosvetnem polju. Toda tovariš Furlani, četudi mirnega temperamenta, se ni strašil dela, ne napora in kot odločno zaveden narodnjak, ki je ljubil slovensko, pred vsem pa svojo ožjo goriško domovino, se je posvetil delu z vsem žarom ljubezni svojega srca.

Kot dober pevec, praktičen sadjar in vrtar je izven šole s posebnim veseljem gojil med narodom ti dve panogi izvenšolskega

dela. Vedno se je dobro zavedal visokega poslanstva svojega učiteljskega poklica, bil je zvest in ljubezniv stanovski tovariš ter se je tudi trdno odklenil svojih stanovskih ustanov ter jim ostal zvest vse življenje. Daljšo dobo je bil agilen odbornik goriškega okrajnega učiteljskega društva.

Vojna z Italijo 1915. ga je postavila tako rekoč tik za vojno črto in zato je moral jadrno zapustiti svoj ljubljenski službeni kraj St. Andrež in z najbednejšimi potrebščinami je pribežal s svojo družino v Ljubljano. Tu je dobil učiteljsko mesto ter bil pridelen šoli Salezijancev na Rakovniku, kjer je sodeloval s pokojnim Ant. Likozarjem, ki je bil približno istih let in istega mišljenja. Tovariš Furlani je bil upokojen koncem leta 1923. Svoj pokop je skupno z družino preživel v Ljubljani.

V petek, 14. t. m., je nastopil ta naš učiteljski veteran svojo zadnjo zemeljsko pot na pokopališče k Sv. Križu v Ljubljani. Na zadnji poti, v poslednje slovo ga je spremilo prav odlično število njegovih starejših stanovskih tovarišev in nad vse častno število njegovih ožjih goriških rojakov.

Ob odprtem grobu se je z ganljivimi besedami poslovil od pokojnika njegov goriški rojak, tovariš Alojzij Urbančič.

Bodi ohranjen zvestemu in zavednemu stanovskemu tovarišu časten spomin!

Splošne vesti

UČITELJSKI VEČER, POSVEČEN G. RADOJU KNEŽEVIČU

V Beograjskem hotelu »Petrograd« so v soboto, 15. t. m., zvečer priredili beograjski učitelji prijateljski večer, posvečen g. Radoju Kneževiču, profesorju, bivšemu upokojencu, častnemu članu Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Po večerji je sklicatelj tov. Peter Madžarac nazdravil g. Kneževiču, zahvaljujoč se mu za vedno pripravljenost delovati v korist šole in učiteljstva. Poudaril je njegove osebne zmožnosti in je nato predstavil in pozdravil prisotne zastopnike stanovskih organizacij, in to profesorske g. dr. Danila Medakovića, poštarske g. Ljubiša Nikića, meščanskošolske g. Vesica in zvanjčnikov finančne kontrole g. Marjana Klobučarja. Pozdravil je tudi g. Nedeljka Divca, Dragoljuba Petrovića in druge prisotne goste.

Predsednik JUJ g. Ivan Dimnik je v svoji zdravici poudaril pomen združenega delovanja profesorjev in učiteljstva, za katero se imamo zahvaliti predvsem Radoju Kneževiču. Nato je obrazložil motive, ki so vodili učiteljstvo, da je izvolilo g. Kneževiča za svojega častnega člana, in omenil tudi trnjevo pot, po kateri se je še pred kratkim hodilo. G. Dimnik je še posebno poudaril besede

g. Kneževiča, namenjene učiteljstvu na glavni skupščini v Novem Sadu in Skopju in izrazil polno zadovoljstvo učiteljstva, da se dejanja skladajo z obljubami. Na koncu je gospod Dimnik izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da je vrnjen šoli zelo dober prosvetni delavec.

Predsednik glavne uprave profsorskega društva g. Danilo Medaković je poudaril, da je z reaktivacijo g. Kneževiča gimnazija dobila svojega sposobnega uslužbenca, a profsorski stan tudi popolno satisfakcijo. Rekel je, da so tudi nadalje na strani Radoja Kneževiča velike simpatije v profsorskih vrstah, katerim je on vedno dajal in daje maksimum svoje delavnosti. Na koncu je priporočal nadaljevanje skupne akcije vseh prosvetnih delavcev v dobrobit šole in učiteljskega stanu. Zahvalil se je za pažnjo, ki jo je učiteljstvo s to prireditvijo izkazalo Radoju Kneževiču in s tem tudi profsorskemu stanu.

Zastopnik združenja poštarjev g. Ljubiša Nikić je nazdravil g. Kneževiču z željami, da se skupno delo še bolj poglobi v korist države in v korist uslužbenških stanov.

G. Radoje Kneževič se je zahvalil za lepe zdravice in rekel, da se delo nadaljuje v isti smeri, ki je bila prej začrtana, da je sodelovanje prosvetnih delavcev v zvezi z ostalimi stanovi resna potreba današnjega časa, da so

vzgojitelji moralno obvezani prednjačiti z vzgledom vztrajnosti in stabilnosti in da bo on tako delovanje spontano nadaljeval s prijatelji, ki jim leži na srcu dobrobit naroda, njegove šole in skupna svoboda. Zahvalil se je tudi na pripravljenosti učiteljstva in profesorjev, nadaljevati združeno akcijo, ker to narekujejo interesi šole, ki jim vsi služimo.

V imenu učiteljstva in notranjosti države so pozdravili g. Kneževiča gg. Gligor Čikara iz Siska, Dušan Militinović iz Dol. Nevlje in Raje Stepanović iz Grgurevca. Prečitane so bile prispele brzojavke iz Banje Luke, Uže, Skoplja, Cetinja in Sarajeva. G. Madžarac se je končno zahvalil za obilno udeležbo in zdravice in je ob 12. uri zaključil tovariški večer.

SPOMENICA SLOVENSKE ŽENE

Slovenske žene, ki so med prvimi razumele zahteve sedanjih dni in spoznale nujnost združitve vseh narodnih sil, so nam poslale v objavo naslednjo spomenico:

Slovenske žene smatramo v teh usodnih trenutkih za nujno dolžnost, da poudarimo svojo edinstvo in vprašanjih, ki zadevajo koristi našega naroda in naše države, in da s to edinstvom manifestiramo za svojo narodno državo, v kateri vidimo edini prirodni okvir za svojo narodno rast ter edino poročstvo za svoj politični, gospodarski in kulturni razvoj. Spričo resnosti položaja hočemo usmeriti svoje delo za narod tako, da bo mogoče obiti vsa trenja ter delati skupno za skupne koristi.

V nas je svetel spomin na čas ob majniški deklaraciji, ko so slovenske žene s čudovitim pogumom in vztrajnostjo pomagale graditi našo novo državo Jugoslavijo, ki jo moramo in hočemo z delom utrjevati in ohraniti sebi in svojim potomcem.

V Ljubljani dne 30. marca 1939.

Tej spomenici se je doslej pridružilo 66 ženskih društev in članstvo 185 mešanih organizacij, ki so prepričane, da se ji bodo pridružila še ostala ženska združenja.

IZDAJA LEPOSLOVNIH REPREZENTATIVNIH LITERARNIH DEL!

Če hočeš prav spoznati narod, se moraš v prvi vrsti seznaniti z njegovo književnostjo, ki je emanacija narodnega duha. Prijatelji bolgarske književnosti so osnovali Knjižnico bolgarskih pisateljev, z namenom, da seznanijo slovensko javnost z najboljšimi deli bolgarske literature in na ta način še ožje povežejo kulturne stike dveh bratskih narodov. Knjižnica bolgarskih pisateljev ni trgovsko, temveč kulturno podjetje, kar se vidi iz cene knjig. Pet zvezkov del najboljših bolgarskih pisateljev — skupaj 1000 strani, ne bo stalo več ko 100 dinarjev!

Prevodi so avtorizirani.

V prvi seriji bodo izšle naslednje knjige: »Baj Ganju«, mojstrovina neumrlega Aleka Konstantinova, prevedena na vse evropske jezike, najboljša slika Bolgarov, najbolj čitana knjiga na Bolgarskem, katere naslov je postal sinonim Bolgarov sploh, prikazuje njihov psihološki obraz.

»Zemlja in Gerakovi« od slavnega bolgarskega pripovednika Elina-Pelina. Kdor želi spoznati bolgarski narod, njegovo dušo, njegove navade, žalosti in radosti, spoznati prave predstavnike bolgarskega naroda-kmeta, mora na vsak način prebrati ti dve sijajno pisani noveli, polni lirčnosti in divnih popisov. »Zemlja« je celo prirejena na film in prevedena na več evropskih jezikov.

»Alkemija ljubezni«, zbornik pripovedk bolgarskega najboljšega satirika Svetoslava Minkova, z živahno pisateljsko fantazijo enega najzanimivejših pisateljev novejših progresivne literature.

»Kolera«, vojakov dnevnik, od Ljudmila Stojanova, daje najrealističnejšo podobo vojne. Knjiga je prevedena v nemščino, angleščino, ukrajinščino, v ruščini pa je doživela dve izdaji.

»Bela steza«, roman Orlina Vasileva, ki mu je ozadje meščanska vojna 1923. leta. Roman, v katerem junaki razbijajo svoje gla-

ve ob zid ali pa razbijajo zid. »Bela steza« je najboljši roman bolgarske meščanske vojne.

Da bi mogli organizatorji pripraviti izdajo knjig, prosimo, da vsakdo, ki se zanima za bolgarsko književnost in namerava knjige naročiti, naj sporoči čimprej neobvezno svoj pristanek na naročbo in naslov na: upravo »Učiteljskega tovariša«.

GOSPODINJSKO NADALJEVALNI TEČAJ V KRUPLIVNIKU

Od 2. decembra 1938. do 15. marca 1939. se je vršil na ljudski šoli v Kruplivniku I. gospodinjstvo nadaljevalni tečaj. Tečaja se je udeleževalo 10 rednih in 1 izredna tečajnica. Tečajnice so pod vestnim vodstvom voditeljice pokazale mnogo veselja in zanimanja za kuhanje. Voditeljica jih je znala tako pridobiti, da je zanimanje za tečaj postalo splošno v vsej okolici in se že sedaj oglašajo dekleta za drugi tečaj.

Redna predavateljica in voditeljica tečaja je bila učiteljica Mara Kaiser, izredna predavateljica pa gg. ban. zdravnik dr. Lukman Branko in kaplan Lajnsček Ludvik.

Ob zaključku tečaja je bila zakuska, katere so se udeležili gg. Bačić Franc, predsednik občine, Kolenc Ivan, župni upravitelj, Lajnsček Ludvik, izredni predavatelj, člani šolskega odbora in tukajšnji učiteljski zbor.

Ob tej priliki je imel g. predsednik občine govor na tečajnici in gđe. voditeljico tečaja ter izrazil svoje zadovoljstvo nad uspehom tečaja, ki so se ga tečajnice s tolikim veseljem udeleževale. Voditeljici se je v iskrenih besedah zahvalil za njeno požrtvovalnost in jo prosil, da tudi v bodoče dela v tem pravcu za splošni napredek našega naroda.

Za njim je govoril šolski upravitelj Bežan Viljem, ki je tečajnicam obrazložil njih težko življenje, ko morajo vsako leto na sezonsko delo. Z lepimi besedami jim je nasvetoval, naj nikdar ne prekinjejo stika s šolo, kajti šolska vrata so jim vedno odprta. Nato se je zahvalil tov. voditeljici za njeno požrtvovalnost in trud, ker je priredila in vodila tečaj, čeprav ni imela na razpolago ne prostora in ne kuhinjske posode, ampak se je tečaj vršil v njeni sobi in z njenim kuhinjskim učiteljem C.

— Zahvala. Ob priliki letošnjih velikonočnih praznikov mi ni bilo mogoče čestitati prijateljem in somišljenikom. Isto tako nisem v položaju, da se osebno vsakemu posebej zahvalim na mnogobrojne čestitke, ki sem jih prejel iz vse države. Zato se vsem zahvaljujem tem potom z željo, da skoro nastopi dan vstajanja tudi našim skupnim prosvetnim in stanovskim idealom. — V Beogradu 17. aprila 1939. — Ivan Dimnik.

— Važno obvestilo! Izšla je zanimiva brošura »Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti« z zelo pestro in poučno vsebino, ki bo zanimala vsakogar. Ta brošura daje odgovor na vsa sodobna gospodarska vprašanja. Vsakemu človeku — delavcu, kmetu, uradniku, obrtniku ali trgovcu — prav vsakemu bo knjižica dobrodošla in vsak bo dobro storil, ako se bo ravnal po nasvetih, ki jih bo našel v njej. Odločili smo se poslati to knjižico — do nadaljnjega — brezplačno vsakemu, ki nam pošlje svoj naslov in znamko za 1 dinar za poštino. Pišite še danes na »Moj Dom«, Ljubljana, Dvořakova ulica 8.

— Podporno društvo državnih in bano-vinskih uslužbencev dravske banovine bo imelo izredni občni zbor v petek, 28. aprila t. l., ob 19.30 uri v beli dvorani hotela Uniona v Ljubljani. Dnevni red: 1. Sprememba društvenih pravil. 2. Sprememba čl. 26. pravilnika bolniškega sklada. — V primeru nesklepčnosti bo pol ure pozneje istotam s istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo sklepal veljavno ne glede na število prisotnih članov.

— Braniborova akcija pirhov. Tradicionalna nabiralna akcija narodnoobrambene organizacije »Branibor«, ki vsako leto zajame vso našo osnovnošolsko mladino, da enkrat v letu prislulne narodnemu utripu preko državnih mej, je spričo dogodkov zadnjih tednov rodila letos rekordni uspeh. Potrebe

Mina K.:

Bilanca

Pri sosedovih je zavekalo. Deseti otrok je zagledal luč sveta. V sobi je bila zbrana vsa družina in nemo motrila zdravega fantiča. Skozi priprto okno se je začel šepet rojenic. Pisana bo njegova pot, je dejala prva. Učitelj bo, je pristavila druga. V hiši trpinov se je rodil vedno trpin, je končala tretja.

Minilo je dvajset let. Preko prve strani vseh časopisov je bilo zapisano: Kriza. Ulice so bile posute z letaki: Kriza. Nada domovine, doraščajoča mladina je hodila s sklonjenimi glavami. Miha, srednje razvit fant, se je potikal v družbi tovarišev po mestnih ulicah. Janez je držal v roki časopis in čital. »Kaj nam mar kriza!« se je glasno jezil Jože. »Mi hočemo dela!« je vpil Jaka. »Mar smo zastojni trgali hlače v šolskih klopih!« je robantil Pavle.

»Ti, mežza,« so se vsi naenkrat kakor razdraženi sršeni zakadili v Miho, »čemu molčiš? Zavekaj,« mu reko, »če misliš, da te bo potem kdo namestil!« Miha ni odgovoril. Razšli so se. Truden se je opotekal proti domu. S težavo se je privlekel preko številnih stopnic do četrtega nadstropja. Vrata so se nenadoma odprla in enajst glav je strmelo vanj. Z očmi jim je bral vprašanje: »Si nameščen?« Z obema rokama se je zagrebel v lase, zdrl mimo njih, vrgel se na divan in tam obležal.

Leto pozneje so se tovariši zbrali v parku na posvet. Besedo je povzel Jože: »V brezposelnosti smo preživeli dobro leto. Vse prošnje in čakanje je zaman. Sklenil sem svoje račune. Postal bom dimnikar.« »Za agenta

pojdem,« je odločil Janez. »Tovariši,« je prišel Jaka, »pred dobrim mesecem sem se seznanil z mlado gostilničarjevo vdovo. Poročim se in postanem oštr.«

»Kaj pa ti, Miha, kako si se odločil?« — so ga pobarali vsi. Malo v zadregi se je Miha odkaljal in dejal: »Tovariši, vsem želim mnogo sreče in zadovoljstva. V sebi čutim poklic in čakal bam, saj vedno ne more biti tako.« Segli so si v roke in odšli vsak svojemu cilju nasproti. Miha je zavil globlje v gozd. Krenil je s poti in se naslonil na drevo. Čudne misli so mu rojile po glavi. Obupaval je. — Trd prijem za ramo ga je zbudil iz omotice. »Kaj, ti tu — Miha?« ga je vprašal debelusen gospod. Debelo je buljil Miha vanj in kakor bi se prebudil iz globoke nezvesti, je izrekel začudeno: »Vi, bote?« Slab si, Miha, kaj te tare,« ga je vprašal bote. »Brezposelnost,« je zateglo odgovoril Miha.

Bote je segel v žep, izvlekel vizitko, napisal nekaj vrstic in jo z nekaj metulji stisnil presenečenemu Mihi. »Pojdi s prvim vlakom do najvišjih, pojutrišnjem pa se boš podal na svoje prvo mesto,« mu je svetloval bote. Miha je komaj zajel kaj nekaj besed v zahvalo in jo odkuril na postajo... Čas je minil, kakor bi trenil. S papirji v roki je stal Miha pred botrom in se mu zahvaljeval za storjeno mu dobroto. »Kaj boš bote, v življenju pač nikdar ne opraviš brez botra,« mu je smeje dejal debelusen mož. Stisnil je Mihi roko in mu želel srečo...

Mlad in neizkušen je stopil Miha v vrtnice življenja in sedaj se je pričel njegov križev pot. Prva njegova služba — lepo mesto. Ponosno je hodil po ulicah in ni čutil oblakov, ki so se zbirali nad njim in mu pripravljali prvo nevihto.

Po nekaj dneh službe je Miha prejel od predstojnika dekret, da je premeščen. Mihi ni šlo v glavo, kako se more premestiti človek preden je prejel prve prejemke in preden je zavil v predmestje in hodil po ulicah brez cilja. V glavi mu je šumelo. Vprašanje je drvelo za vprašanjem po razbičanih možganih. Nenadoma je obstal. Njegovo trdo glavo je razbistril svetel žarek. Naenkrat mu je bilo jasno. Ves postopek se mu je zdel popolnoma razumljiv. Jezil se je, čemu se je sploh mučil z nepotrebnimi vprašanji. Sila močnejšega bota te je poglala, da spoznaš življenje, mu je odmevalo po možganih. Naj bo, je glasno pristaval, kakor bi se s kom pogovarjal. Hitrih korakov je odšel domov, zložil svojo roptorijo v kovčeg in jo mahnil v novi kraj... Odslej je neprestano potoval. Držal se je reka: Svet je velik in preden ga boš prepotoval le neznan kos, boš ostarel.

Pri »Boštjanu« so sedeli nekdanji štirje sošolci in proslavljali desetletnico mature. Oštr Jaka se je pogladil po obilnem trebuhu, pozdravil vse prisotne in se jim zahvalil, da so se odzvali njegovemu vabilu. Povabil sem tudi tovarišico Mino, a se žal ni odzvala; je pojasnjeval Jaka. V živih slikah so si prikazovali svojo preteklost in nazadnje pobarali še Miho, kako je preživel ta čas.

Miha jim je na kratko opisal svojo pot in pristavil: »Učitelj mora mnogo potovati, če hoče poznati domovino! Sedaj službujem na dvanajstem mestu.« »Kakšno plačo imaš?« so ga pobarali? »Ni velika, a je zadostna,« je odgovoril. »Mi, vzgojitelji, moramo biti narodu vzgled dela, pobožnosti in posebno še skromnosti,« je hitel pojasnjevati Miha. »Za skromno življenje je naša plača še kar lepa!« je za-

ključil. »Ali ti ni žal, da nisi prebral, kakor mi?« so ga enoglasno pobarali. Odkimal je, vzdignil čašo, napil vsem in jo izpraznil do dna. »Eni zase, mi za narodov blagor!« je dejal — in poveznil čašo.

Vrata gostilniške sobe so se odprla. Vstopila je elegantna dama. Premotila je goste in pogled ji je obvisel na naših znanih. Za obloženo mizo so sedeli: blede suhece in štirje debeluharji.

Pozdravljena Mina, so ji zaklicali debeluharji in ji odkazali mesto. Sedla je, z ramo pokazala na bledega moža in vprašala: »In ta?« Se preden je izgovorila, so ji dejali: »To je vzgled skromnosti — naš Miha!«

+ JUJ SRESKO DRUŠTVO MARIBOR LEVI BREG je zborovalo 11. marca t. l. v Mariboru. Od 90 članov je bilo navzočih 81, t. j. 90 %, odsotnost opravičilo 8 članov, kar dokazuje lepo stanovsko discipliniranost članstva.

Tov. predsednik je ob otvoritvi posebej pozdravil sres. šol. nadzornika tov. Močenika Petra, na novo pristopivšo članico tov. Kulo-vec - Korbar Ivo.

Objavil je najvažnejše dopise, grajal zamudnike, ki kljub urgencam še niso doposlali podatkov o socialnem in gospodarskem položaju, o odtujitvi posestev in anketnih polsloh. Nato je podal obširno in zanimivo situacijsko poročilo o predsedniškem zboru. Blagajniško poročilo je izostalo.

V točki: aktualne stanovske, pedagoške in službene zadeve je ugotovil, da žal od članstva k tej, izredno za skupno razpravo za-